

Mededeelingen van S. Ulfers, zendeling van het Nederlandsche Zendelinggenootschap.

<https://hdl.handle.net/1874/354614>

724 15

MEDEDEELINGEN VAN S. ULFERS,

Zending van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

LIEVE LEZER!

ULFERS is in 1867 in Nederland gekomen, en heeft hier vele maanden vertoefd. Hij heeft ongeveer 20 jaren in de dienst des Heeren gearbeid onder de Alifoeren, die in de Minahasa van Menado wonen; en kwam herwaarts om te zien, of hij ook genezing kon vinden van eene erge doofheid, die hem in zijn werk hinderde. Hij heeft in Nederland zijnde op vele plaatsen gesproken. Hebt gij hem gehoord, gij zult u gewis gaarne het een en ander herinneren. Hebt gij hem niet gehoord, gij zult dan wel gaarne iets vernemen van de mededeelingen, die hij deed. Was het zijne leuze: „ik zoek menschen voor den Heer en voor den Hemel te winnen,” hij trachtte daarnaar ook in zijne toespraken. En hij moge in deze regelen sprekende niet te ver-

geefs tot u komen. In hetgeen gij hier leest is niet zoozeer gezien op geregelde orde, als wel op trouwe overlevering van hetgeen hij sprak. Hij sprak natuurlijk veel over 'zijn' persoon en woonplaats, over den vroegeren toestand der inwoners, over zijne werkzaamheid onder hen op allerhande wijze, bij afwisselende ontmoetingen, met verschillende helpers, onder zegenrijke omstandigheden en over de heerlijke vruchten, die in den tegenwoordigen tijd worden aanschouwd. En gelijk hij betuigde, zoo zij bij hetgeen hij deed en zag, het oog niet gericht op den zendeling maar op den Heer. Hem zij de eer van het goede, dat tot stand kwam!

Reeds sedert vele jaren had ULFERS eenige doofheid, door dat eene koorts, die verdreven was, zich op zijne ooren had gezet. Sedert een paar jaar echter werd zijne doofheid erger. Vraagt gij waardoor? Hij verhaalde daaromtrent het volgende:

„Ik was een groot liefhebber van paardrijden, en begon daarmede reeds op mijn zesde jaar, toen mijne broërs mij op het paard zetteden in de boerderij mijner ouders. Dit kwam mij goed te stade in de Minahasa, waar paardrijden de voornaamste manier van reizen is. Ik was daar-

door ook een der beste paardrijders: en wist paarden te gebruiken, die een ander niet kon besturen. Zoo had ik een paard gekocht van den zendeling SCHWARZ, een uitmuntenden ruiter; doch het was een ontembaar dier, dat SCHWARZ reeds tweemaal van zich had afgeworpen, en hij durfde er niet weêr op. Ik kocht het voor f 300, den hoogsten prijs voor een paard dáár, omdat het zulk een schoon, sterk, edel dier was. Ik ging er op zitten, kneep het met mijne beide knieën in een, tot het steunde en beefde, eerder hield ik niet op, doch toen was ik het paard meester. SCHWARZ kon maar niet begrijpen, en stond er -- verbaasd over, hoe het paard mij zoo gehoorzaam was, dan in galop, dan in den draf, zooals ik verkoos. Een jong van dit paard had ik gefokt, (want ik fok ook paarden aan tot eigen gebruik). Dit jonge paard was even edel en schoon, doch ook wild. Ik dresseerde het, en er ontbrak nog maar aan dat het soms steigerde. Was het steigeren het eenige verkeerde geweest, dan had ik dit in eens verholpen; daartoe behoefde ik maar eene ligte flesch vol water, als het steigerde, op zijn' kop stuk te slaan, dat het water hem over den neus liep; maar dit was het laatste gebrek, dat ik wilde verhelpen, en het moest niet te vroeg gebeuren, niet eer hij mak was. Toen ik nu eens

op reis was en van eene gemeente, die ik bezocht had, op een' zondag, naar de volgende gemeente zoude gaan, liet mijn jongen bij het opstijgen, het paard te vroeg los, eer ik zat; en ik kwam, terwijl het paard steigerde, achter den zadel te zitten; dat was niets, ik kon mij op den zadel werken, terwijl ik den dubbelen, sterken toom stevig vasthield. Doch de toom breekt als spinrag, en ik val achter van het paard, en wel zoo hevig, dat mij de adem begeeft, en ik meen, dat mijn einde daar is en ik den dood in mij voel. Zoo hoor ik ook de omstanders zeggen: hij sterft! Ik zie mijne vrouw en kinderen zeker niet weêr, denk ik. Doch neen, dat kan zoo niet zijn, en met die gedachte span ik al mijne krachten in, en met geweld haal ik weder adem. Ik sta op, en spreek, doch ziet, weêr val ik neder, want de adem begeeft mij op nieuw, doch ook nu gelukt het mij met de grootste moeite weder te ademen. Wat intusschen aardig was, het schoone paard staat bij mij stil, en ziet mij aan alsof het berouw had over zijne daad. Weldra weder op het paard geklommen, rijd ik naar de plaats mijner bestemming, predik daar des namiddags, doch naar huis terug gekeerd, moet ik naar bed, en daar lag ik drie maanden ziek. Ik, tot op dien tijd de krachtige man, kreeg grijs haar

en verzwakte. En door dien val van het paard verergerde mijne doofheid van dag tot dag, zoodat zij mij tot groote hindernis werd in mijne werkzaamheden, en ik verlof ontving om herwaarts te komen, ten einde genezing te zoeken. Mij werd gezegd, dat de kwaal niet hopeloos was, doch de genezing langzaam zou gaan, omdat ik de kwaal nu reeds jaren had gehad."

ULFERS erkende: „deze last is mij opgelegd door hooger bestuur, doch de Heer weet het best waartoe en hoe lang."

ULFERS is gevestigd te *Koemelemboeai*. Dit is de hoofdplaats van zijnen werkkring. Deze plaats ligt zoo hoog, dat hij daar alles, niet slechts van eigen werkkring, maar van een groot deel der Minahasa kan overzien. Van daar uit doet hij reizen door zijn' werkkring, die 11 uren in middellijn is. Hij reist dan langs zijne 21 negerijen rond, waarvan 16 gemeenten, die eene eigene kerk hebben. Eene gemeente wordt gerekend te bestaan, als er op zijn minst een 25tal lidmaten zijn; dan komt er bij de school (want eene school is reeds in elk dorp) eene kerk, en zoo wordt het eene afzonderlijke gemeente. Om te komen bij zijne verst afgelegene gemeente *Poigar*, moet hij een dag en eene nacht reizen. Eerst 7 uren te paard, dan 11 uren in eene prauw of boot langs

het strand, en dan nog weêr een paar uren te paard. Die afgelegene gemeente, die aan Bolaäng-Mongondou grenst, zal met den tijd wel vallen in den werkkring van de zendelingen, die in Bolaäng-Mongondou komen.

De weg van *Koemelemboeai* naar *Menado*, de hoofdplaats van de Minahasa, is 20 uren lang. Die weg loopt over bergen en dalen; van twee dier bergen is de een 1400, de ander 1600 voet hoog. „Die 20 uur,” zoo verhaalde ULFERS, „rijd ik in 7 uur, met vijf of zes paarden. Die paarden wisselen elkander af; want op zulke togten worden eenige paarden met jongens vooruit gezonden, om tijd te winnen, zoodat ik, waar het eene paard af is, een frisch paard vind, dat ik terstond kan bestijgen.”

Te *Koemelemboeai* heeft hij eene kerk en school. Zijn woonhuis, dat hij zelf gebouwd heeft, is schoon, groot en wel betimmerd; het is voorzien van schoone meubelen, die hij zelf heeft gemaakt, of liever, die hij door de jongens, die hij zelf opleidde, heeft laten maken, opdat hij ook hen daardoor zou leeren. Het staat in een schoon en zeer gezond oord. Zoo verhaalde hij: „Nabij mijn huis ligt een berg, hoog en dicht begroeid, zoodat men nevens mijn huis staande, bijna regt naar boven moet zien om den top te ontdekken.

„Bij mijn huis heb ik een' vierkanten tuin, drie bunders groot. Ik heb daarin verzameld een tal van sierplanten; want waar ik in het wilde eene zeer mooie bloem vond, nam ik die mede voor mijn' tuin, en verlustigde mij in hare pracht bestendig. Ik heb daar allerhande groenten, zooals in Europa, die het gansche jaar door voor de tafel dienen, voor mij en het groot gezin, dat ik onderhoud.

„Ik heb daar acht en twintig onderscheidene soorten van vruchtboomen, op drie na allen, die men daar te lande vindt. Aan den kant van mijn huis ontspringt uit eene rotskloof eene fontein, die in eene minuut tien oxhoofden water naar beneden stort; daarvan is een dunnere straal afgeleid, die elke minuut drie oxhoofden water naar beneden stort in een hutje, waaronder men dan tweemaal daags een stortbad neemt, dat zeer verkwikkend en versterkend is.”

In ULFERS district is zeer veel bosch op de bergen en heuvels. Daar treft men soms boomen aan van 7 à 8 voet in middellijn, die dus vier à vijf personen eerst kunnen omvatten. De takken beginnen bij sommigen op 70 voet van den grond. En de boomsoorten zijn zeer menigvuldig; „ik ken er,” zeide hij, „een paar honderd bij name, maar er zijn veel meer. Tusschen de boo-

men in groeijen struikgewas en slingerplanten, zoodat het niet ligt valt om er door te komen. De inlander draagt dan ook altijd, als hij langs zijne voetpaden gaat, zijn houwmes (peda) bij zich, om regts en links te hakken, dewijl een pad vaak in korten tijd digt groeit. Grasvelden en weiden gelijk in Nederland, kent men daar niet; want als men eene weide wil aanleggen, dan is de grond zoo bezwangerd met boomzaden, dat er spoedig jonge boomen als een vuist uit den grond oprijzen, die in een paar dagen een' halven voet hoog worden en het gras niet toelaten te groeijen. Paarden en koeijen worden gevoed met boombladen en den afval van maïs of turksche tarwe."

ULFERS verhaalde omtrent een' van de bovenvermelde boomen, een zoogenaamde *lingoa*, het volgende: „Ik was nog niet lang te *Koemelent-boeaaï*, toen ik op eene hoogte een' prachtigen boom ontdekte. Ik wees hem aan een' van mijne meesters, die met een' glimlach zeide: „ja! wie dien krijgen kon, dat was een baas!" Dit prikkelde mijn verlangen, om hem meester te worden. Na eenige dagen brak ik den tijd uit, om er heen te gaan; dat was al niet gemakkelijk, want het ging over hoogten en door diepten heen. Toen ik den reus voor mij had,

was ik verbaasd; maar ik bestemde hem toch voor de schaaftbank, en zoo teekende ik hem met eene bijl, waardoor ik hem voor mijn eigendom verklaarde. Nu ging het er met een twintigtal mannen op los, en na dagen arbeidens, waarbij niet vergeten moet worden, dat de Alifoeren heel knap zijn in het vellen van boomen, lag het gevaarte tegen den grond. Toen kwam nog eerst het groote werk aan. Eerst moesten de takken er af, toen moest hij in geschikte stukken gezaagd worden, en ten slotte moesten die groote blokken nog langs den uiterst moeilijken weg naar mijne woning worden vervoerd. Onze mocite is intusschen ruim beloond. Wat is dat een prachtig hout! Nog heb ik er van. En ik kan naauwelijks opnoemen, hoeveel ik er van gemaakt heb. Het volgende herinner ik mij," en hier begon ULFERS dan op te tellen: „7 ledekanten, 6 rustbanken, 2 groote banken, 6 kleine banken, 2 groote tafels, 8 waschtafels, 4 groote kleerkasten, 36 leuningstoelen, 2 groote buffetten, 1 dubbele secretaire met 150 verborgene laadjes. Dit laatste stuk had ik voor de Parijsche tentoonstelling bestemd; maar het kwam niet geheel klaar, en zou bij nader inzien ook te veel vracht gekost hebben, om het genootschap er mede te bezwaren. Ik heb eenige kleinere stukken gezonden,

maar die zijn tusschen *Menado* en *Soerabaja* zoek geraakt; althans zij zijn, met eenige kisten van andere Broeders, nooit in het Zendelinghuis aangekomen."

Aangaande den toestand der bewoners in vroegeren tijd vertelde ULFERS onder anderen: „Toen wij daar kwamen was het volk ten niterste morsig, onkundig, bijgeloovig en zedeloos.

„Eenige proeven daarvan:

„De Zendeling HERMANN was sedert eenigen tijd begonnen te werken in het distrikt, waar wij kwamen. Hij, die zulk een uitnemend zendeling was en nog niet genoeg is gekend en gewaardeerd, hij had 3 scholen opgericht en 7 dorpen van tijd tot tijd bezocht. Nu had ik om dit voort te zetten meesters uit de inlanders op te leiden, want vooral door scholen komt het Evangelie verder onder hen. HERMANN zeide tegen mij: „„daar is een jongen, die uitmunt onder zijn volk,”” en hij wees mij een' jongen, die FERDINAND heette. Maar hoe zag die jongen er uit! Hij had een kleed aan „kabaja”; maar men kon de grondkleur niet onderscheiden van morsigheid (het volk wist niet van wasschen); zijne borst, die door het open kleed zichtbaar was, was vol onreinheid en getuigde zelfs van eene ziekte, die zich ook aan de

handen, tusſchen de vingers en elders vertoont, die ik maar niet zal noemen. Het haar hing hem over de oogen, zoodat men deze niet zien kon. Ik bragt hem naar mijne vrouw. En die zei: „Is dat de jongen? Zal die mij helpen aan de tafel en bij het eten?“ Ik zei: „Ja vrouw, die is ons aanbevolen en wij zullen zien.“ De jongen werd gewaſſchen en gekleed door ons, en in korten tijd genezen. En, o! hij was zoo leerzaam en van aannemen t'huis. Van dien jongen heb ik, och! zoo veel genoeg gehad. Het duurde niet lang of hij werd zindelijk, kamde zijn haar keurig netjes, en ſteelswijze deed hij het soms voor een' ſpiegel. En ziet men hem nu in zijn' zwarten rok werkzaam, hij is geheel veranderd en een van mijne beſte meesters, die meer dan 100 menſchen tot JEZUS gebragt heeft.

„Van hunne morsigheid nog een ſtaaltje.

„Toen wij daar kwamen, moest ik mij een huis bouwen, want het huis, dat er was, was zoo morsig, dat het haast niet te zeggen is. Zulke huizen zijn op palen gebouwd, ook voor de luchtigheid; midden in het vertrek is een rond gat in den vloer, ten dienſte van zekere behoeften, ik behoef niet meer te zeggen. Daar onder loopen de varkens, en dat is goed, want anders zou het vuil daar nog meer ophoopen.

„Hunne onkunde was niet minder dan hunne morsigheid.

„Een enkel staaltje deel ik mede.

„Toen ik mijn huis zou bouwen hadden wij geene menbels. De weg, waar langs het goed gebragt werd, was hoogst bezwaarlijk. Slechts het noodigste werd overgebragt. Tafels, stoelen enz. hadden wij niet. Wij maakten ons van pakkisten, die wij doorzaagden eene tafel, en, met bamboes er bij, zitplaatsen. Ik had gelukkig eene zaag medegenomen. Mijne vrouw wilde onder een spiegeltje graag een waschtafeltje hebben. Ik hing dat spiegeltje op, en nam eene pakkist, om die er onder te zetten, als daar dan een doek op lag, was het klaar. „Ik droeg die kist met den jongen op hare plaats onder den spiegel; maar toen hij den spiegel zag, stond hij stil, schudde en boog zijn hoofd, keek weêr op, smet de kist op mijne voeten, vloog weg en riep buiten zijne landslieden bij elkaâr, en had het o! zoo druk om te vertellen, waarbij allen zich verbaasden; doch ik verstond de taal nog niet goed. Ik hem achterna en vraag hem op meewarigen toon:

„„Wat scheelt u FERDINAND?"" Hij schudde zijn hoofd. „„Wat is er FERDINAND?"" „„Ik ga nooit weêr in huis."" Eindelijk verstond ik hem: „„ik heb satan gezien."" Ik had het al begrepen. Ik ant-

woordde: „wel zoo mijn jongen, hoe zag hij er uit?“”
 Eindelijk zeide hij: „brani“” d. i. bout, zeer ver-
 metel, en juist zoo als ik, hij droeg ook eene
 pakkist.“” Met moeite haalde ik eenigen over in
 huis te komen. Ik nam den spiegel in de hand,
 met de achterzijde naar hen gekeerd, en vroeg of
 zij ook satan wilden zien? Al sprekende keerde
 ik hun vervolgens den spiegel toe, en zij liepen
 het huis ontzet uit, zoodat ik hen met moeite
 tot bedaren bragt. (1) Zoo onkundig was het
 volk, ver van alle beschaving.

(1) Om zich hier te lande eene juistere voorstelling van
 die vrees te geven, maar ook hoe het volk die overwint,
 moest men kennis gemaakt hebben met een' jongen Alifoer,
 die met Br. VAN DER WAL over kwam, en die sedert eeni-
 gen tijd in het zendelinghuis woont. Die jongen is uit een
 distriet, waar het christendom nog weinig invloed heeft, en
 hij was een der minste van VAN DER WAL'S huisjongens.
 Toch is hij in allen deele een goede jongen, die zich zeer
 ijverig betoont, en onder anderen al heel aardig timmert.
 Hij werkt ook mede in den tuin. Nu kwam er bij het
 weggrijden van bladermest een groote worm te voorschijn;
 een van ons neemt dien op, om hem dien te doen zien;
 maar dadelijk zet hij het op een loopen. Hij hield den worm
 voor eene slang, en het kostte veel moeite, om hem er toe
 te brengen, het dier bedaard te bezien, nog meer, en dat
 eerst veel later, om het hem in de hand te doen nemen.
 Nog niet lang geleden was hij doodsbang voor het geraamte
 van een' paardenkop, maar die vrees had hij spoedig overwonnen.

Niet minder was hun bijgeloof en onzedelijkheid zichtbaar.

„De heidenen verblijdden zich over onze komst, liepen en dansten om 3 ruwe steenen, aten en dronken en baden. En wat was hunne bede? Dat de goden de zendelingen voor hen onschadelijk zouden maken, en hun geld en goed onder hen mogt verdeeld worden; want zij beschouwden ons als rijk.

„Toen wij er een week of zes waren geweest, werd de kop van onzen koewachter gesneld, dat is, de man werd overvallen, op den grond geworpen en het hoofd hem afgehouden, op een gewerschot afstands van ons huis. Het bloed van zulk een' verslagene werd dan warm gedronken door den koppensneller, en het hoofd onder een' paal van een huis gelegd, opdat er zegen in zulk een huis zou wonen.

„Hunne godsdienst was natuurdienst; daarbij wordt geslachtsdrift gevoed en aan deze voldaan op de ergerlijkste wijze, zoodat ik het niet zeggen kan. De fosso's of godsdienstige feesten, waarvan het ééne nog ongebondener is dan het andere, zijn dan ook aan dansen, eten, drinken, wellust gewijd, en wel mannen, vrouwen en kinderen ondereen. In het begin heb ik dat eenmaal bezocht. Verschrikkelijk!”

„Op het huisgezin heeft dit natuurlijk invloed.

De man is zoo goed als slaaf van zijne meerderen. De vrouw is slavin van den man. Zij werken, beiden, en de kinderen ook, dagelijks in de koffijtuinen, waar hunne verdienste 10 ets. is op den besten grond, 2 ets. daags als de grond slecht is. En dan moeten zij hoofdgeld betalen, f 6 in het jaar. — Gaan ze naar de tuinen of van daar naar huis, dan gaat de man als een heer, doch de vrouw draagt het noodige, gereedschap, takkebossen, of andere dingen, doorgaans ook een kind. Is de man goedig, dan draagt hij nog wel eens zijn kind op den arm. Maar de vrouw is daar om den zwaarsten last te dragen. De meisjes, die eerst bij ons kwamen, zedelijk nog dieper gezonken dan de jongens, zagen er uit als boschmensen. Toch hebben zij wel aanleg om te leeren. Ja, ze zijn bijzonder geschikt daartoe en vlug daarin; maar ze blijven steeds langzaam in het werken in vergelijking van nederlandsche werklieden.”

Onder deze mensen nu was ULFERS werkzaam. En dit op allerhande wijze.

„Men zegt wel eens,” zoo sprak hij, „de zending moet van alles zijn, en zoo is het ook in zijne veelvoudige werkzaamheden. Hij moet niet slechts prediken en onderwijzen in de kerk en de

school, maar ook onderwijs geven in de werkplaats tot het aanleeren van verschillende ambachten; en wat niet het minst belangrijk is, de geneeskunst beoefenen."

ULFERS verhaalde daaromtrent ook het volgende:

"Bij mijn rondreizen langs de 16 verschillende gemeenten, waarvoor ik heb te zorgen, begin ik overal eerst met het onderwijzen der kinderen en het prediken in de kerk, daarna worden doop- en lidmaat-candidaten onderwezen, en voorts worden de zieken, die ik weet dat er zijn, bezocht en geholpen. Onder het te paard zitten en verder rijden begeleiden mij vervolgens de kerkeraadsleden en worden, om tijd te winnen, de belangen der gemeente besproken. Van daar dat men dan ook wel zegt: de zendeling leert op twee plaatsen, in de kerk en op het paard. Ook als ik te huis ben, komen van verre en van nabij kranken tot mij, en worden tot mij gebracht, waaraan ik dan bij het genezen natuurlijk niet alleen geneesmiddelen, maar ook geestelijke gaven uitdeel. Zoo doende had ik jaarlijks meermalen 1500 patienten; hun getal klom in één jaar zelfs tot 3000."

Zoo wordt allerhande kennis, ook de geneeskunst, door hem met vrucht aangewend ten dienste van het Evangelie.

De ontmoetingen van den zendeling zijn zeer afwisselend. Een paar staaltjes verhaalde hij daarvan.

„Ik heb een' hoekoem toewa, een tweede hoofd, gekend, een winzuchtig, schraapzuchtig man, die het arme volk veel nadeel berokkende door zijne onregtmatige afpersingen. Dikwijls reeds had ik hem bedreigd hem te zullen aanklagen, en eindelijk zóó, dat hij er wel op aan kon, dat ik het eerlang zou doen. Omstreeks dien tijd voeren wij op eene soort vlot de rivier *Rano-i-apo* over, die zeer sterk stroomde. Wij waren bijna aan den overkant, en nu moest met veel behendigheid een touw aan land geworpen en met kracht aangegrepen worden. Het touw werd niet goed uitgeworpen, zoodat het vlot met geweld zijwaarts afdreef naar zee. Nabij het land groeide een struikgewas, dat uit den bodem opschiet, en veel gelijkt op een bosch van hagedoorn hier te lande. Daar dreef het vlot tegen aan en tegen op, zoodat het kantelde, en alles, wat er op was, te water ging, waaronder ook eenige paarden. Geen van ons kon zwemmen. Sommigen kwamen aan land door den staart van een paard te grijpen. Ik wilde dit ook doen, doch greep mis en zonk. Herhaalde keeren werkte ik mij zoo ver boven, dat ik even adem kon scheppen, maar eindelijk kon ik niet meer, en was mijne kracht uitgeput. Daar komt

iemand aan, die met eigen levensgevaar zich in den stroom geworpen had, die mij een bamboes toereikt, waaraan ik mij kan vasthouden, en weldra ben ik aan land. Toen ik tot bezinning kwam, was mijn redder niemand anders dan mijn vijand, de hoekoem-toewa. Hij had het regte middel gekozen, om van mijne aanklagt vrij te komen. Ik schudde hem hartelijk de hand, hief verteederd den vinger tegen hem op, en zeide: „O gij! moest dat het middel zijn, om mijne aanklagt te doen verstommen?” Aan hem was ik naast God mijn leven verschuldigd.”

Ook om het gevaar dat ULFERS bedreigde, is dit voorval opmerkelijk.

Een ander voorval vorderde voorafgaande toelichting. „Daar groeijen in de Minahasa vele giftplanten, en de Alifoeren zijn als giftmengers bekend. Ik ondervond dit ook eens. Het gebeurde op zekeren nacht, dat mijne vrouw en ik zeer onrustig waren. Wij kregen eene hevige pijn in de maag, die zich al verder uitstreckte van oogenblik tot oogenblik door het ligchaam heen. „JETJE, wij hebben vergif in,” zeide ik tot mijne vrouw. Zij schrikte niet weinig. Ik vroeg: „hebt gij melk in huis?” Het weinige, dat er was, werd verdeeld, en ik maakte spoedig een tegengift van planten gereed, als braakmiddel werkende. Ge-

lukkig was de uitkomst zoo, dat wij door Gods zegen bewaard bleven. Het had ons aan vurig gebed dan ook niet ontbroken.

„Maar van wie was nu dat vergif gekomen? Wij besloten, dat wij het den vorigen avond bij het gebruik der spijsen hadden ingekregen, en begrepen toch geen gerucht daarvan te moeten maken; misschien zou het zich nog wel openbaren. In het begin van ons verblijf te *Koemelemboei* gebeurde het, dat de schoonste mijner koeijen werd doodgestoken: dit geschiedde later meermalen; ik wist wie de dader was, doch ik zeide hem dit niet, ofschoon ik hem wel merken liet, dat ik het wist. Het was zekere ABRAHAM, die vroeger een berucht giftmenger was, later een leerling van Jezus werd. (Voor korten tijd ontving ik een' brief, waarin zijn sterven in den Heer werd vermeld.)

„ABRAHAM was vroeger een groot vijand van het Christendom en zijnen prediker, hij was een man van aanzien, die mij, zoo veel hij kon, plaagde. Later kwam hij echter tot inkeer en werd gedoopt. En hij zelf beleet mij zijne misdaad van vergiftiging, die hij aan ons had gepleegd, zoowel als hetgeen met de koeijen was misdreven.

„Dit droeg zich op deze wijze toe. Op zekeren dag komt hij met een' vriend van hem bij mij,

ziet schuw in de kamer rond, en verlangt mij afzonderlijk te spreken. Ik ga met beiden naar een ander vertrek. Hij zag er zeer bedrukt uit, en ik begreep, dat hem een zware last op het hart lag. Het duurt lang eer hij durft spreken, en, door vragen uitgelokt, spreekt hij maar weinig, terwijl de tranen hem langs de wangen biggelen. Eindelijk beledt hij in de nederigste houding zijne vroeger gepleegde wandaden ten opzichte van mijne koeijen, en – waarvan ik schrikte, dat hij het was, die mij en mijne vrouw vergiftigd had. Dit vreeselijk geheim had hij niet langer voor zich kunnen houden, en de man, die bij hem was, was zijn medepligtige geweest. O, wat was ik dankbaar voor deze vrijwillige bekentenis. En hij, hij viel voor mij op de knieën, en smeekte vergeving; maar ik knielde met hem, om God te danken en te loven voor deze uitkomst, voor zijne genade.

„En zijne bekeering was opregt en duurzaam vruchtbaar. Dit bleek ook uit zijn gedrag ten opzichte van een' zoon, van hem. Hij had namelijk een' zoon die ISRAELI heette. Deze verloor zijn verstand, maar zóó dat hij wist zijn verstand te hebben verloren, en hij beschuldigde zijn' besten vriend hem vergiftigd te hebben. Daar is namelijk eene plantsoort, door welker gebruik men

zulk een' waanzin krijgt als ISRAELI had. Toen nu ABRAHAM eens ziek was en dacht te sterven, was zijn vurige wensch, dat die vrienden weder mogten worden vereenigd. Dit was niet gemakkelijk, want ISRAELI dreigde onophoudelijk zijn' vriend te zullen vermoorden. Maar toch zou de verzoening beproefd worden. Mijn meester regelde het zóó, dat die twee als bij toeval elkander ergens ontmoetten, en hoe was de uitkomst? Op het zien van zijn' vriend, vloog ISRAELI naar hem toe, viel hem om den hals, en zij gingen nu zamen naar het ziekbed van vader ABRAHAM. Dat was eene vreugde voor den ouden man, en zijn laatste wensch was nu maar, dat zijn zoon zooveel verstand mogt behouden, dat hij zijn' vriend bleef liefhebben."

In zijne werkzaamheden is ULFERS niet alléén bezig, er zijn ook anderen, die hem hierin behulpzaam zijn.

In zijn huis is het zijne vrouw, die de meisjes opleidt, zoo als hij aan de jongens werkzaam is. Een zestigtal van de meisjes, die door haar zijn opgeleid, zijn getrouwd met dorpschouten en meesters (1). In zijn dorp en in andere

(1) Zie eenige brieven van haar, uitgegeven onder den titel: *Iets uit het huisselijk leven en de werkzaamheden eener Zetlingsvrouw*, gedrukt te Rotterdam, bij WYT & ZONEN.

dorpen is de meester degene, die dagelijks eenigen tijd, namelijk 's morgens en 's avonds, onderwijs geeft aan de kinderen, en die des zondags voorgaat in de godsdienstoefening. Dagelijks gaat de meester des namiddags uit om te arbeiden; want zijn tractement, drie à vier gulden in de maand, is niet groot, en dringt hem tot het verdienen van nog iets anders. Ook de kinderen zijn het, die overal het Evangelie verbreiden, daar zij hetgeen ze op school door de bijbelsche geschiedenis van het christendom leeren, t'huis brengen, zoowel het theoretische als het praktische. En van de kinderen vooral, het zijn vele duizenden die onderwezen zijn, gaat veel goeds uit, ook naar plaatsen waar de zendeling niet in eigen persoon komt.

ULFERS verhaalde hierbij het volgende:

„Voor vele jaren was er een jongen, die bij mij een ambacht leerde en het schoolwezen en het christendom bevorderde. Ik hield veel van hem, maar op zekeren nacht liep hij weg. Hij heette PETRUS. Hij ging naar een' oom van hem, die dorpsheofd was, en begeerde diens hulp. Waartoe? Hij wilde eene school bouwen, en hij voerde dit ook uit. In alle stilte hield hij school, waar de kinderen, op bevel van den hoekoem, naar toe gingen. Hij hield ook

eenige godsdienstoefening, waarin hij nit den bijbel voorlas, en op zijne wijze daarover sprak. Hij gaf onderwijs aan kinderen en volwassenen. Na een jaar dit gedaan te hebben, ik liet hem stil begaan, kwam hij weêr bij mij. En toen ik mijne verwondering te kennen gaf over zijn wegloopen, en mijne blijdschap toonde over zijn terugkomen, zeide hij, dat hij mij verzocht dat ik daar zou komen, ten einde te doopen en lidmaat-candidaten te onderzoeken. Ik ging er heen, en zag hoe ijverig mijn PETRUS daar had gearbeid. Hij werd ook een goed meester en voorganger.

„Eén gebrek had PETRUS echter, een' hartstochteliĳken lust voor de jagt, dien hij niet kon bedwingen. Hij was dan ook een eerste jager. Nu gebeurde het, dat hij op een' zondagmorgen naar de kerk gaande, verscheidene sporen van varkens zag. „Die moet ik hebben,” dacht hij, „doch neen, het is zondag. Maar die zwijnen zijn een heerlijke buit! Doch foei! dat kan toch niet op zondag.” Zoo is er tweestrijd in zijn binnenste, doch de jagtlust krijgt de overhand. Uit de kerk gekomen haalt hij zijne jagtgereedschappen, en het duurt niet lang of de varkens zijn zijn eigendom. Ik kwam er juist, toen hij met zijn' buit naar huis ging, waarop

hij zich geducht schaamde. Later verloochende hij zijne zucht tot de jagt, verkocht zijne netten, waarvan één wel tachtig gulden waarde had, en wijdde zich onverdeeld aan zijn beroep."

Tot den voortgang van het christendom en den val van het heidendom werkten soms bijzondere omstandigheden mede. Tot den val van het heidendom droeg ook bij het sterven van een' heiden, die als een heilige bij de heidenen in zeer hooge achting stond.

Doch laat ons dit verhaal voor een tweede stukje bewaren. En mogen deze bladen reeds gediend hebben om bij velen van onze Lezers de liefde voor Br. ULFERS en zijn werk te versterken! De Heer make zijnen weg voorspoedig!
